

Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse määruste muutmine tulenevalt direktiivi (EL) 2023/2668 ülevõtmisest“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Eelnõukohase määrusega muudetakse Vabariigi Valitsuse 11. oktoobri 2007. a määrust nr 224 „Asbestitööle esitatavad töötervishoiu ja tööohutuse nõuded“ (edaspidi ka *asbestitöö määrus*) ning Vabariigi Valitsuse 20. märtsi 2001. a määruse nr 105 „Ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded ning töökeskkonna keemiliste ohutegurite piirnormid“ (edaspidi ka *ohtlike kemikaalide määrus*) lisa, et viia need vastavusse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2023/2668¹ (edaspidi *direktiiv 2023/2668*) millega muudetakse direktiivi 2009/148/EÜ² (edaspidi *direktiiv 2009/148/EÜ*) töötajate kaitsmise kohta asbestiga kokkupuutest tulenevate ohtude eest tööl. Lisaks täpsustatakse ka juba osade jõustunud ülevõetud sätete sõnastust õigusselguse huvides.

Muudatuste eesmärk on parandada töötajate tervisekaitset, arvestades, et asbest on väga ohtlik kantserogeen ja kokkupuude sellega võib kujutada pikaajalist terviseriski. Kuna ohutut kokkupuutetaset ei ole võimalik määrata, aitavad ajakohastatud nõuded vähendada võimalikku kahju. Asbest võib põhjustada tõsisid tervisekahjustusi, näiteks asbestoosi, mesotelioomi või kopsuvähki, mille sümptomid võivad ilmneda alles aastakümnete pärast.

Kehtivat õigust täiendatakse, et piirata asbestiga kokkupuudet senisest tõhusamalt. Praegune piirnorm 0,1 kiudu/cm³ langeb 21. detsembrist 2025 piirnormini 0,01 kiudu/cm³. Alates 21. detsembrist 2029 on ette nähtud rangem nõue: tööandja peab kas järgima sama piirnormi 0,01 kiudu/cm³, kuid asbestikiudude loendamisel õhuproovis arvesse võtma ka peenemaid kiude laiusega alla 0,2 mikromeetri või järgima madalamat piirnormi 0,002 kiudu/cm³, kui õhuproovis loendatakse kiude laiusega 0,2-3 mikromeetrit. Piirnormide hindamisel tuleb edaspidi kasutada elektronmikroskoopiat, mis võimaldab teostada võrreldes seni laialt levinud faasimikroskoopiaga täpsemat analüüsi.

Samuti täpsustatakse tööandjate kohustusi. Enne ehitustööde algust tuleb koguda teave asbesti esinemise kohta ehitises, et kavandada vajalikud terviseriski vähendamise meetmed. Ettevõtted, kes kavatsevad asbesti lammutada või kõrvaldada, peavad esmasel tööde teavitamisel saada Tööinspeksioonilt vastava nõusoleku. Kehtima jääb üldine kohustus teavitada Tööinspeksiooni igast asbestitööst, kuid esmakordsel teavitamisel lisandub eelnev

¹ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv \(EL\) 2023/2668](#), 22. november 2023, millega muudetakse direktiivi 2009/148/EÜ töötajate kaitsmise kohta asbestiga kokkupuutest tulenevate ohtude eest tööl

² [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/148/EÜ](#), 30. november 2009, töötajate kaitsmise kohta asbestiga kokkupuutest tulenevate ohtude eest tööl

nõusoleku nõue, kui ettevõtte kavatseb teostada asbesti lammutus- või kõrvaldamistöid. See võimaldab hinnata, kas ettevõttel on vajalikud teadmised, oskused ja vahendid töid ohutult teha.

Ajakohastatakse töötajate väljaõppe nõuded. Väljaõppe peab edaspidi läbi viima täienduskoolitusasutus, mis vastab täiskasvanute koolituse seaduse alusel kehtestatud täienduskoolituse standardile. Väljaõpe peab hõlmama täpsemaid juhiseid kehtiva õiguse, terviseriski vähendavate meetmete ja hädaolukorras tegutsemise kohta. Väljaõppe läbimise kohta väljastatakse töötajale tunnistus.

Lisaks kehtestatakse nõue, et suletud ruumis tehtava asbestitöö korral tuleb kasutada õhutihedat kaitseümbrist koos mehaanilise tõmbeventilatsiooniga. Muudetakse ka Tööinspektsioonile esitatava teate vormi ja sisu, kus teade peab edaspidi sisaldama töötajate nimekirja, individuaalseid väljaõpet kinnitavaid tõendeid ja töötajate viimase tervisekontrolli kuupäeva.

Need muudatused oluliselt tööandjate kohustusi ei suurenda – põhiliselt muutub mis hetkel protsessis esitatakse tõendid töötajate väljaõppe kohta. Selline lähenemine aitab vähendada töötajate kokkupuudet asbestiga ning seeläbi pikaajalisi terviseriske maandada. Võimalikku kohustuste suurenemist aitab tasakaalustada antud eelnõuga paralleelselt kooskõlastusel olev töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise eelnõu. Kokkuvõtlikult paraneb tööohutus ning väheneb rikkumiste ja töökatkestuste oht. Muudatused jõustuvad 21. detsembril 2025, piirnormi edasine karmistamine 21. detsembril 2029.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töösuhete ja töökeskkonna osakonna nõunikud Marilin Lutsoja (marilin.lutsoja@mkm.ee; 5883 6479), Kristina Toomsalu (teenistussuhe peatatud) ja Eneken Sepa (teenistussuhe peatatud) ning sama osakonna töökeskkonna juht Eva Põldis (5913 6476, eva.poldis@mkm.ee).

Eelnõu mõjusid on hinnanud Ingel Kadarik (5451 0226, ingel.kadarik@mkm.ee). Eelnõule tegi juriidilisi ettepanekuid õigusosakonna õigusnõunik Kaddi Tammiku (kaddi.tammiku@mkm.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeletoimetanud Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga võetakse üle direktiiv 2023/2668, millega muudetakse direktiivi 2009/148/EÜ töötajate kaitsmise kohta asbestiga kokkupuutest tulenevate ohtude eest töö.

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 11. oktoobri 2007. a määrust nr 224 „Asbestitööle esitatavad töötervishoiu ja tööohutuse nõuded“ redaktsioonis RT I 17.10.2019, 8.

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 20. märtsi 2001. a määrust nr 105 „Ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded ning töökeskonna keemiliste ohutegurite piirnormid“ redaktsioonis RT I, 02.04.2024, 17.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest paragrahvist. Esimeses sätestatakse asbestitöö määruse muudatused, teises sätestatakse ohtlike kemikaalide määruse lisas tehtavad muudatused ning kolmandas kehtestatakse eelnõukohase määruse jõustumisaeg.

Eelnõu § 1 punktiga 1 täpsustatakse mõistet „asbestitolm“, et see suuremal määral ühildada direktiivis 2009/148/EÜ oleva sõnastusega „asbestist või asbesti sisaldavatest materjalidest tekkiva tolmu“ (vt art 3 lg 1), kuna mõiste „asbestitolm“ üksinda võib jätta eksliku mulje, et tegemist on vaid asbesti osakestega õhus, mitte aga olukordadega, kus tolmu allikaks on näiteks asbesti sisaldav ehitusmaterjal (nt eterniit). Tegemist ei ole sisulise muudatusega, kuivõrd senine sõnastus on silmas pidanud ka sellist asbestitolmu, mis on tekkinud asbesti sisaldavatest materjalidest.

Eelnõu § 1 punktiga 2 muudetakse sätet, millega on määratletud kindel loetelu töödest, mida loetakse asbestitöödeks. Muudatusega lisatakse loetelu lõppu tekstiosa „ja muid töid, mille käigus võivad töötajad asbestiga kokku puutuda“, mille eesmärk on vältida ammendavat loetelu asbestitöödest. Kuna asbesti tolmu tekkeks on tarvis asbesti kui materjali kahjustamine, siis asbestitööde puhul vaatleme kokkupuudet asbestiga ning eeldame, et nende tööde käigus tekib asbestitolmu.

Kehtiv määrus toob asbestitöödena välja: asbesti sisaldava ehitise lammutamine, rekonstrueerimine, remont või hooldus, kaasa arvatud asbesti eemaldamine ehitisest, masinast, seadmest või laevast ning asbestijäätmete kogumine, töökohalt äraveo ettevalmistamine, vedu ja ladestamine. Praktikas võib asbestitööde sisu ja ulatus olla palju mitmekesisem. Kehtivas sõnastuses olev loetelu võib jätta määruse kohaldamisalast ekslikult välja tööd, mis oma sisult siiski hõlmavad kokkupuudet asbestitolmuga (nt tehnosüsteemide uurimised või testimised, mida ei loeta otseselt ühekski loetelus nimetatud tööks ja mille korral võivad asbesti sisaldavad tihendid jm saada kahjustada või vanade asbesti sisaldavate seadmete demonteerimine, kus nende lahti võtmist ei pruugi alati niisamuti lugeda kehtivas loetelus nimetatud tööks).

Kui asbestitöö määruse § 1 lõikes 1 sätestatu „tööd, mille käigus töötajad puutuvad või võivad kokku puutuda asbestist või asbesti sisaldavatest materjalidest tekkiva tolmu“ (asbestitolm) tagab määruse kohaldamise kõikvõimalikele asbesti sisaldavatele töödele, sõltumata nende konkreetsest liigist või valdkondlikust eripärast, siis lõikes 2 toodud avatud loetelu aitab täpsustada ja illustreerida lõike 1 üldist määratlust. See aitab tööandjal mõista, millised asbestitööd praktikas olla võivad, samal ajal piiramata nende tööde ringi. Konkreetne tehtav asbestitöö tuleb tööandjal tuvastada riskianalüüsi käigus.

Eelnõu § 1 punktiga 3 täiendatakse sätet, mis käsitleb asbesti kiuliste silikaatide klassi kuuluvaid mineraale, lisades sinna selgituse, mille kohaselt klassifitseeritakse neid mineraale 1A kantserogeenideks.

Kuigi asbest on juba pikemat aega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1272/2008³ alusel tuntud kui väga ohtlik 1A kantserogeenne aine ning asbestitööde määruse kõige esimene 1. jaanuaril 2008 aastal jõustunud eelnõu seletuskiri selgitab, et Rahvusvahelise Vähiuuringute Keskuse poolt koostatud kantserogeenide loetelu ja EL kemikaalide identifitseerimise, klassifitseerimise, märgistamise ja pakendamise direktiivide alusel on asbesti kiuliste silikaatide klassi kuuluvad mineraalid (aktinoliit, amosiit, antofülliid, kroküdoliit, krüsotiil ja tremoliit) tunnistatud 1. kategooria kantserogeenideks, ei ole direktiivis 2009/148/EÜ ega kehtivas asbestitöö määruses seni viidatud nimetatud vastavale kategooriale. Tulenevalt direktiivi 2023/2668 muudatustest, lisatakse direktiivi 2009/148/EÜ täiendus (vt art 2), mille kohaselt klassifitseerimine toimub, ja selle tõttu lisatakse nimetatud info ka asbestitööde määruse sättesse.

Eelnõu § 1 punktidega 4 ja 5 muudetakse töötajate päevase kokkupuute piirnõrmi asbestiga töötamisel ning **punktiga 8** täpsustatakse asbestikiudude piirnõrmile vastavuse tuvastamiseks kasutatavat asbestikiudude õhuproovis loendamise meetodit.

Seejuures käsitlevad nii muutmispunktid 4 kui ka 5 asbestitöö määruse § 2 lõike 1 muutmist. Koosmõjus määrusesse kavandatud asbestiga kokkupuute piirnõrmide muudatused nendes muutmispunktides kujutavad asbestitöö määruse § 2 lõike 1 astmeliselt jõustuvaid muudatusi. Punkti 4 kavandatud muudatus on kavandatud jõustuma 21. detsembril 2025 ja punkti 5 kavandatud muudatus 21. detsembril 2029. Muutmispunktidega 4, 5 ja 8 kavandatud muudatused viivad asjakohased asbestitöö määruse sätted kooskõlla direktiivis 2009/148/EÜ sätestatuga (vt art 8 lg 1 ja lg 2 ning art 7 lg 6). Muutmispunkt 8 käsitleb asbestitöö määruse § 3 täiendamist lõikega 1¹.

Asbest on künniseta kantserogeen, mis tähendab, et puudub ohutu kokkupuutetase ja iga kokkupuude võib potentsiaalselt põhjustada tervisekahjustusi, sh asbestoosi, mesotelioomi ja kopsuvähki. Direktiivi 2023/2668 põhjenduspunktis 3 on välja toodud, et „*Euroopa kutsehaiguste statistika kohaselt on asbest ülekaalukalt peamine tööga seotud vähktõve põhjus, kusjuures 78% töökeskkonnast tulenevaks tunnistatud vähijuhtudest liikmesriikides on seotud asbestiga kokkupuutega.*“ Direktiivi 2023/2668 põhjenduspunkt 7 selgitab, et vastavalt valdkonna uutele teaduslikele ja tehnoloogilistele arengusuundadele on võimalik asbestiga kokku puutuvaid töötajaid paremini kaitsta ja seega vähendada selliste töötajate asbestiga seotud haigestumiste tõenäosust. Kuna teaduslikult ei ole võimalik määrata ohutut taset, millest madalama taseme korral ei oleks kokkupuude tervisele kahjulik ning lähtudes teaduslikest ja tehnoloogilistest arengusuundadest, tuleb riski vähendamiseks kehtestada senisest rangemad piirnõrmid ja täpsem mõõtmismeetod, et parandada töötajate kaitset asbestiga seotud haiguste eest tööol.

³ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EÜ\) nr 1272/2008](#), 16. detsember 2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006

Kavandatud muudatuste kohaselt peavad tööandjad kuni 20. detsembrini 2029 tagama, et mitte ükski töötaja ei puutu kokku õhuga, mis sisaldab rohkem kui 0,01 kiudu/cm³ asbesti, mõõdetuna kaheksatunnise vaatlusperioodi kaalutud keskmisena, st et hetkel kehtiv piirnorm 0,1 kiudu/cm³ väheneb kümnekordselt. Asbestikiudude loendamisel õhuproovis võetakse arvesse kiude, mille pikkus on vähemalt 5 mikromeetrit, laius kuni 3 mikromeetrit ning mille pikkuse ja laiuse suhe on suurem kui 3 : 1. Kehtivas asbestitöö määrukses on täna juba määratletud, et selliseid asbestikiude mõõtmisel loendatakse (vt § 2 lg 2 ja § 3 lg 2) ja need ühtivad direktiivis 2009/148/EÜ sätestatuga (vt art 7 lg 7).

Alates 21. detsembrist 2029 peavad tööandjad tagama, et mitte ükski töötaja ei puutu kokku õhuga, mis sisaldab rohkem kui:

- 0,002 kiudu/cm³ asbesti, mõõdetuna kaheksatunnise vaatlusperioodi kaalutud keskmisena ja mille korral asbestikiudude loendamisel õhuproovis võetakse arvesse kiude, mille laius on 0,2-3 mikromeetrit;
- või 0,01 kiudu/cm³ asbesti, mõõdetuna samadel tingimustel, kuid mille korral asbestikiudude loendamisel õhuproovis võetakse arvesse ka kiude, mille laius on alla 0,2 mikromeetri.

Asbestikiudude loendamiseks õhuproovis võetakse kasutusele elektronmikroskoopia või muu samaväärne meetod. Kuigi kehtivas asbestitööde määrukses ei ole kasutatavat meetodit sätestatud, on nii direktiivi 2009/148/EÜ varasema nõude kui ka senise praktika kohaselt asbestikiudude loendamiseks kasutatud faasikontrastmikroskoopiat. Samas on osa ettevõtteid juba täna üle läinud elektronmikroskoopiale, tehes koostööd laboritega, kus sellised mõõtmismeetodid on juba kasutusel.

Elektronmikroskoopia võimaldab asbesti seirel olulist edasiminekut võrreldes faasikontrastmikroskoopiaga, kuna see võimaldab tuvastada oluliselt rohkem ja peenemaid kiude. Oluline erinevus meetodite vahel seisneb selles, et faasikontrastmikroskoopia ei ole võimeline tuvastama kiude, mille laius jääb alla 0,2 mikromeetri, samas kui elektronmikroskoopia suudab tuvastada ka peenemaid kiude. Lisaks sellele on Terviseameti hinnangul faasikontrastmikroskoopia avastamispiir 0,01 kiudu/cm³. Hea laboripraktika kohaselt peaks meetodi avastamispiir olema vähemalt kümme korda väiksem kehtestatud piirnormist. Kuigi faasikontrastmikroskoopia on võimeline tuvastama piirnormi 0,01 kiudu/cm³ ja on seega formaalselt piisav 21. detsembril 2025 jõustuva piirnormi 0,01 kiudu/cm³ tuvastamiseks, ei vasta see hea laboripraktika põhimõtetele. Alates 21. detsembrist 2029 jõustuvate muudatuste puhul ei ole faasikontrastmikroskoopia enam piisav, kuna see meetod ei suuda tuvastada madalamat piirnormi 0,002 kiudu/cm³ ega ka peenemaid kiude, mille laius jääb alla 0,2 mikromeetri. Seetõttu on vajalik üleminek elektronmikroskoopiale või muule samaväärsele meetodile, mis tagab nõutava täpsuse ja tundlikkuse. Ettevõtetes, kus kasutatakse veel ainult faasikontrastmikroskoopiat, tuleb mõõtmismeetodeid vastavalt ajakohastada.

Muudatustel on oluline mõju töötajate terviseriski vähendamisele. Piirnormi karmistamine ja mõõtmismeetodi täpsustamine nõuavad tööandjatelt tõhusate ennetus- ja kaitsemeetmete rakendamist, et vähendada töötajate kokkupuudet asbestitollmuga.

Eelnõu § 1 punktidega 6 ja 9 tuuakse asbestitöö määrase § 3 lõikesse 2 ühte kokku asbestikiudude loendamisel õhuproovis arvesse võetavate kiudude parameetrid „Asbestikiudude loendamisel õhuproovis võetakse arvesse ainult selliseid kiude, mille pikkus on vähemalt 5 mikromeetrit, laius kuni 3 mikromeetrit ning mille pikkuse ja laiuse suhe on suurem kui 3 : 1“. Määruse kehtivate § 2 lõike 2 ja § 3 lõike 2 kokku tõstmise eesmärk on suuremal määral ühildada nende kooskõla direktiivi 2009/148/EÜ art 7 lg-ga 7. Nimetatud lõiked on viimase ülevõtmismeetmed. Asbestikiudude parameetrite erinevates sätetes asetsemise tulemusel ei ole üheselt selge, et kõik kolm kriteeriumi (pikkus, laius ja pikkuse-laiuse suhe) peavad olema täidetud kumulatiivselt. Direktiiv 2009/148/EÜ sätestab artiklis 7 selgelt ja üheselt mõistetavalt, et kõik kolm parameetrit peavad olema täidetud samaaegselt.

Kavandatud muudatusega tunnistatakse kehtetuks § 2 lõige 2 ja täiendatakse § 3 lõiget 2 kõigi kolme parameetriga. Parameetrid viiakse § 3 lõikesse 2, kuna see säte reguleerib nõudeid asbestikiudude sisalduse mõõtmisele töökeskkonna õhus, samal ajal kui § 2 sätestab asbestikiudude piirnõrmi töökeskkonna õhus. Seega on määrase ülesehitust arvesse võttes eesmärgipärasem sätestada mõõtmise parameetrid mõõtmisnõudeid käsitlevasse paragrahvi.

Eelnõu § 1 punktiga 7 täpsustatakse asbestitöö määrase § 3 lõiget 1 selliselt, et asbestikiudude sisaldust õhus tuleb asbestitöid tehes mõõta regulaarselt ning mõõtmisel tuleb lähtuda riskianalüüsi tulemustest. **Eelnõu § 1 punktiga 10** täpsustatakse asbestitöö määrase § 3 lõiget 4 selliselt, et need mõõtmised peavad kajastama töötaja „isiklikku“ kokkupuudet asbestitõlmuga.

Kehtiv asbestitöö määrase § 3 lõige 1 näeb ette, et asbestikiudude sisaldust töökeskkonna õhus mõõdetakse, kui on vaja veenduda, et töötajate kokkupuude asbestiga ei ületa piirnõrmi või et asbestitöö lõppedes ei sisalda töökoha õhk asbestitõlmu.

Tulenevalt direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artikli 7 lõikest 1 tuleb töökeskkonna riskihindamise tulemustest lähtuvalt ja eesmärgiga tagada asjaomaste piirnormide järgimine mõõta asbestikiudude sisaldust töökeskkonna õhus korrapärase ajavahemike järel ja konkreetsetes tööetappides (nt asbesti sisaldava isolatsioonimaterjali eemaldamine torustikelt, eterniitplaatide lõhkumine või eemaldamine katuselt, tolmuva prahi koristamine pärast asbestitöid jm). Kehtiva asbestitöö määrase senine sõnastus ei ole siinkohal piisavalt konkreetne, et rõhutada regulaarsete mõõtmiste olulisust, vaid markeerib ainult, et mõõtmisi tuleks teha kas veendumaks piirnõrmi järgimises või selles, et töökoha õhk ei sisalda asbesti pärast töö lõpetamist. See võib põhjustada olukorra, et mõõdetakse tunduvalt harvem, kui seda tegelikult töötajate ohutuse tagamiseks tegema peaks. Lisaks jätab senine sõnastus lahtiseks, kus täpsemalt tuleks mõõta, mille tõttu on võimalik nõuet tõlgendada nii, et asbestisisaldust võib mõõta üldises töökeskkonnas (nt tööruumis, kus leidub asbesti, aga ei tehta asbestitöid).

Eelnevast lähtudes täpsustatakse asbestitöö määrase § 3 lõikes 1, et tööandja mõõdab riskianalüüsi tulemuste põhjal regulaarselt asbestikiudude sisaldust töökeskkonna õhus ning mõõtmine toimub asbestitöö tegemise juures. Regulaarsuse all mõistetakse, et tööandjal tuleb määrata riskianalüüsi käigus mõõtmise ajavahemikud ja need võivad erinevate tööde korral varieeruda (nt pidevalt kestvate ja perioodiliste tööde puhul võib regulaarsus olla erinev).

Sealjuures jääb kehtima nõue tagada piirnormidest kinnipidamine ja see, et asbestitöö lõppedes ei sisalda töökoha õhk asbestitolmu.

Lisaks eelnevale ja tulenevalt direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artikli 7 lõikest 2, on oluline silmas pidada, et töökeskkonna õhust võetavad asbestiproovid peavad kajastama töötaja isiklikku kokkupuudet, mistõttu tuleks proove võtta iseloomulikes ja tegelikkust kajastavates olukordades, kus töötajad reaalselt asbestitolmuga kokku puutuvad (vt direktiivi 2023/2668 põhjenduspunkti 19). See nõue toetab ja täiendab eespool kirjeldatud muudatust, mille kohaselt tuleb mõõtmisi teha konkreetsetes tööetappides ehk asbestitöö vahetus läheduses. Sellise lähenemise korral kajastavad mõõtmistulemused töötaja isiklikku kokkupuudet, mitte üldist kokkupuudet tööruumis. Kehtiva asbestitöö määruse § 3 lõike 4 eesmärk on olnud tagada, et mõõtetulemused kajastaksid töötaja „isiklikku“ kokkupuudet asbestitolmuga (st mõõtmisseade paigutatakse näiteks töötaja hingamistsooni lähedusse), kuid selguse huvides täpsustatakse seda kavandatud muudatusega.

Kokkuvõttes tähendab eeltoodu, et mõõtmised ei toimu juhuslikult, vaid eesmärgipäraselt, hinnates töötaja tegelikku kokkupuudet asbestiga konkreetsetes töösituatsioonides. Lisaks võimaldavad mõõtmised, mis on tehtud asbestitöö vahetus läheduses ja töötaja isiklikku kokkupuudet arvestades, mitte ainult hinnata üldist õhukvaliteeti tööpiirkonnas, vaid ka töötaja tegelikku terviseriski ning rakendada sobivaid kaitsemeetmeid. See aitab tagada eesmärgipäraselt riskide ennetamist ja töötajate kaitset ning vähendab tarbetuid või ebaolulisi mõõtmisi.

Eelnõu § 1 punktiga 11 täiendatakse ja muudetakse asbestitöö määruse §-s 4 sätestatud tööandja esmaseid kohustusi enne ehitustöödega alustamist tulenevalt direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artiklist 11. Muudatuse eesmärk on tugevdada töötajate tervisekaitset, tagades võimaliku asbesti tuvastamise juba enne kui ehitustöödega on üldse alustatud.

Kehtiva määruse kohaselt peab tööandja enne ehitise lammutamist, rekonstrueerimist, remonti või hooldust veenduma, kas ehitise sisaldab asbesti. Eelnõuga täpsustatakse, et tööandja hangib asbesti olemasolu tuvastamiseks teavet ehitise omanikelt, teistelt samal objektil tegutsevatelt tööandjatelt või muudest allikatest, sealhulgas asjakohastest registritest.

Üheks asjakohaseks registriks võib olla näiteks Ehitisregister. Kuni 2014. aastani kehtinud määrus majandus- ja kommunikatsiooniministri 24. detsembri 2002. a määrus nr 69 „Ehitise tehniliste andmete loetelu“ võimaldas koguda infot eterniidi kohta nii katusekatte kui ka jäigastavate ja piirdekonstruktsioonide materjalide liikide osas. Praegu kehtiv majandus- ja taristuministri 1. oktoobri 2014. a määrus nr 84 „Ehitise tehniliste andmete loetelu ja arvestamise alused“ võimaldab koguda infot plaatmaterjalide, sh tsementkiudplaatide kohta. Mõlemal juhul ei täpsustata, kas materjal sisaldab asbesti. Kuigi registrisse on võimalik täiendavat infot käsitsi sisestada, ei ole sellist kohustust ette nähtud. Sellest hoolimata on võimalik andmete põhjal järeldada, et näiteks 1960. aastatel ehitatud eterniitkatusega hoone katusematerjal võib suure tõenäosusega sisaldada asbesti. Ehitisregister võib seega olla abiks info kogumisel, kuid seda ei saa käsitada peamise infoallikana. Lisaks on võimalik andmeid

koguda veel ehitise omanikelt, teistelt samal objektil tegutsevatelt tööandjatelt või muudest võimalikest allikatest.

Teises lõikes sätestatakse, et juhul kui vajalik teave ei ole loetletud allikatest kättesaadav, tagab tööandja asbesti esinemise kontrollimise, hankides sellise kontrolli tulemused enne töö alustamist. Teabe saab hankida näiteks ettevõtelt, mis tegelevad asbestisisalduse kontrollimise ja mõõtmisega (nt Terviseamet). Tööandja teeb kontrolli käigus kogutud teabe kättesaadavaks teistele tööandjatele nende taotluse korral, kui nad teevad töid samal objektil (nt samas hoones). See ei tähenda, et üks tööandja peaks kandma teise tööandja kohustuste täitmist. Eesmärk on soodustada tööandjate vahelist koostööd ja info jagamist, et vältida olukorda, kus iga tööandja peab sama objekti eraldi kontrollima. Teabe jagamine on eelkõige praktiline meede töötajate tervise kaitsmiseks ja selle eesmärk on tagada, et info asbestiohust jõuaks kõigi asjaomaste tööandjateni, kes peavad oma töötajaid kaitsma. See võimaldab tööandjatel kokku leppida ka näiteks ühise kontrolli tegemises.

Kolmandas lõikes võrreldes kehtiva õiguse sõnastusega sisulisi muudatusi ei tehta, muutub vaid sätte asukoht paragrahvis.

Kokkuvõtvalt loovad muudatused tööandjatele selgema ja süsteemsema lähenemise asbesti esinemise tuvastamiseks töökeskkonnas enne ehitustööde algust ning täpsustavad teabe hankimise võimalusi ja jagamist. Muudatused rõhutavad tööandjate vastutust oma töötajate kaitsmisel, samas soodustavad koostööd, et vältida olukordi, kus samas hoones tegutsevad tööandjad ei ole võimalikust asbestiohust teadlikud.

Eelnõu § 1 punktiga 12 täpsustatakse § 5 lõiget 1, sätestades, et tööandja peab käsitama asbesti või asbesti sisaldavate materjalide eemaldamist töökeskkonnast esmase ennetusabinõuna enne mis tahes muude meetmete rakendamist. Otsus tehakse riskianalüüsi tulemuste põhjal. Muudatus tuleneb direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artikli 3 lõikest 2. Muudatuse eesmärk on piirata asbestiga kokkupuute üksnes nende töötajatega, kelle puhul see on vältimatu (näiteks töötajatega, kes tuvastavad asbesti olemasolu, tegelevad selle eemaldamise või kapseldamisega) ning võimaluse korral tagada, et asbest kõrvaldatakse enne, kui ülejäänud töötajatel tekib üldse risk sellega kokku puutuda.

Kehtivas asbestitöö määruses on analoogne nõue olemas, kus § 8 lõike 1 punktis 2 sätestatakse, et *„kokkupuute vähendamiseks tehakse töö nii, et asbest või asbesti sisaldavad materjalid eemaldatakse ehitisest või muust objektist enne selle lammutamise alustamist, välja arvatud juhul, kui see tegevus suurendab töötajate asbestiga kokkupuute riski“*. Seega käsitleb kehtiv asbestitöö määrus asbesti eemaldamist terviseriski vähendamise meetmena. Siiski võib praktikas tekkida olukordi, kus riskianalüüsi põhjal hinnatakse kokkupuute risk näiteks madalaks, mistõttu võib vajadus asbesti eemaldamist käsitleda prioriteetsena jääda ebaselgeks või tähelepanuta.

Selle tõttu täpsustatakse nõuet ka §-s 5, mis sätestab nõuded töökeskkonna riskianalüüsile. Seal seostatakse asbesti eemaldamine selgelt tööandja tehtava riskianalüüsiga ning nähakse ette, et asbesti eemaldamist tuleb käsitada esmase meetmena töötajate kaitseks, olles selliselt kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. See tähendab, et olenemata sellest, kas hinnatakse

kokkupuute riski madalaks, tuleb asbesti eemaldamist siiski kaaluda esmase meetmena, kuna asbest on kinniseta kantserogeen ja iga kokkupuude kujutab endast ohtu.

Nõue käsitada asbesti eemaldamist prioriteetsena tugineb ka Euroopa renoveerimislaine eesmärkidele⁴, mille kohaselt peab asbesti sisaldavate materjalide eemaldamine olema esmane tegevus. Kui eelistatakse hoopis remonti, hooldust, kapseldamist või pitseerimist, võib asbesti eemaldamine edasi lükkuda, mis omakorda võib säilitada või isegi suurendada töötajate kokkupuute riski tulevikus. Kapseldamine või pitseerimine on ajutised lahendused, mis ei kõrvalda asbesti kui ohuallika olemasolu, vaid üksnes piiratud ajaks vähendavad kokkupuudet.

Kokkuvõttes tuleb tööandjal riskianalüüsi käigus hinnata, kas mingi toiminguga kaasneb risk puutuda kokku asbestist või asbesti sisaldavatest materjalidest tekkiva tolmu ja kui selline risk tuvastatakse, tuleb esmajärjekorras eelistada asbesti eemaldamist kõigi teiste meetmete ees.

Eelnõu § 1 punktidega 13–15 muudetakse asbestitöö määruse § 6, sätestades, et ettevõtted, kes kavatsevad teha asbesti lammutus- või eemaldustöid, peavad enne tööde alustamist saama Tööinspektsiooni loa. Muudatuse peamine eesmärk on tagada töötajate tervise ja ohutuse parem kaitse kõrge riskiga asbestitöödel. Samuti tugevdatakse järelevalvet, võimaldades juba enne tööde alustamist hinnata, kas ettevõttel on vajalikud teadmised, oskused ja vahendid tööde ohutuks teostamiseks. Nõusoleku taotlemise ja saamise nõue tuleneb direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artiklist 15.

Asbest on väga ohtlik kantserogeenne aine, millega seotud tegevusi tuleb käsitleda rangelt ja läbimõeldult. Direktiiv 2023/2668 põhjenduspunkt 3 rõhutab, et „*Euroopa kutsehaiguste statistika kohaselt on asbest ülekaalukalt peamine tööga seotud vähktõve põhjus ja sissehingamisel võivad õhu kaudu levivad asbestikiud põhjustada raskeid haigusi, nagu mesotelioom ja kopsuvähk, ning esimesed haigusnähud võivad ilmnedas alles siis, kui kokkupuutest asbestiga on möödunud keskmiselt 30 aastat ja lõppeda tööga seotud surmaga.*“ Sellest tulenevalt peab asbesti sisaldavate materjalide lammutamine ja asbesti eemaldamine toimuma üksnes piisavate kaitsemeetmete, nõuetekohase väljaõppe ja järelevalve tingimustes. Iga asbestiga seotud tegevus peab olema kontrollitud ja dokumenteeritud.

Kehtiva korra kohaselt on tööandja kohustatud teavitama Tööinspektsiooni vähemalt 7 päeva enne asbestitöö alustamist, esitades kirjalikult või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis asbestitöö määruse lisas toodud vormi kohase teate. Direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artiklis 4 muudatustest lähtuvalt tuleb teatisega lisada ka tõendid töötajate väljaõppe kohta (vt eelnõu § 1 punkt 26). Kui ettevõtte kavatseb teha asbesti lammutus- või eemaldustöid, mille kohane info esitatakse teatega, kontrollib Tööinspektsioon esitatud teabe põhjal, kas tööandja:

- kavatseb rakendada asbestitöö määruse §-is 8 sätestatud terviseriski vähendamiseks ettenähtud abinõusid;
- on korraldanud töötajatele asbestitöö määruse § 12 alusel sätestatud väljaõppe.

⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele "Euroopa renoveerimislaine – keskkonnahoidlikumad hooned, uued töökohad, parem elujärg"

Kuna nõusolekut taotletakse enne tööde alustamist, siis Tööinspeksioon veendub nimetatud esitatud teabedokumentide kontrollimise käigus, kas ettevõtte on pädev asbesti lammutus- või eemaldustööde teostama ning kui kõik tingimused on täidetud, annab Tööinspeksioon loa tööde tegemiseks. Kui Tööinspeksioon ei ole 7 päeva jooksul loa andmisest keeldunud, loetakse luba antuks. Kui nõusolekust keeldutakse, toimetatakse loa andmisest keelduv haldusakt tööandjale kätte ning töid ei tohi alustada enne, kui tööandja on pärast asjakohaseid korrekture uuesti luba taotlenud ning selle saanud.

Kui tööandja teavitab Tööinspeksiooni asbesti sisaldava materjali lammutamise või asbesti eemaldamise tööst, loeb Tööinspeksioon nimetatud teavituse asbestitöö tegemise loa taotluseks. Enne nimetatud töödega alustamist peab tööandjal olema asbestitöö tegemise luba.

Nõue saada Tööinspeksioonilt luba kehtib ka tööandjatele, kes juba praegu tegelevad asbestitöödega. Loa saanud tööandja avaldatakse Tööinspeksiooni ametlikul veebilehel.

Nõusoleku taotlemise nõue ei too tööandjale kaasa suurel määral koormavaid uusi kohustusi, sest asbestitööde teate esitamine on juba kehtiva korra alusel kohustuslik. Uus kohustus, lisada teatega kaasa töötajate pädevust kinnitavad tõendid, on käsitletud eelnõu § 1 punktis 26. Muudatus täiendab protsessi, võimaldades Tööinspeksioonil hinnata ettevõtte pädevust enne tööde algust. See aitab vältida olukordi, kus ohtlikke töid hakkab tegema juhuslik või ebapiisava kompetentsiga tööandja, mis seaks ohtu töötajate ja kolmandate isikute ohutuse ja tervise.

Eelnõu § 1 punktidega 16–21 täiendatakse ja täpsustatakse asbestitöö määrase terviseriski meetmeid §-s 8. Muudatuste eesmärk on viia kehtiv õigus kooskõlla direktiiviga 2023/2886 tehtavate muudatustega direktiivis 2009/148/EÜ.

Asbestitöö määrase § 8 lõige 1

Paragrahvi 8 lõike 1 punktis 1, mis sätestab, et asbestiga kokkupuute vähendamiseks „*piiratakse asbestiga kokkupuutuvate töötajate arvu*“, täiendatakse sätte sõnastust tekstiosaga „*või kokku puutuda võivate*“ (**eelnõu § 1 punkt 16**), et see suuremal määral ühildada direktiivis 2009/148/EÜ oleva sõnastusega (vt art 6 punkt a). See täpsustus on vajalik, kuna asbestitolmuga võivad kokku puutuda ka isikud, kes ise ei tee asbestitöid, kuid viibivad samas töökeskkonnas või asbestitööde tegemise vahetus läheduses. Seetõttu tuleb arvesse võtta ka kõrvaliste töötajate kokkupuute võimalust ning seda riskianalüüsi käigus hinnata.

Paragrahvi 8 lõike 1 punkti 4 täpsustatakse (**eelnõu § 1 punkt 17**). Kehtiva nõude kohaselt tuleb asbestitöid teha viisil, et „*asbestitolm ei satuks õhku*“ ning „*kui tolmu teket ei ole võimalik vältida, tuleb töökoht eraldada muust töökeskkonnast ja kasutada piisava võimsusega kohtäratõmmet*“. Direktiiviga 2023/2886 direktiivis 2009/148/EÜ tehtava muudatuse kohaselt tuleb asbestitööd teha nii, et asbestitolmu ei tekiks üldse. Kui tolmu tekkimist ei ole siiski võimalik täielikult vältida, tuleb lisaks senistele meetmetele rakendada ka:

- asbestitolmu summutamist;

- asbestitolmu tekkekohast eemaldamist;
- õhus leiduvate asbestiosakeste setitamist (vt art 6 punkt b).

Asbestitolmu summutamine tähendab tolmuosakeste õhku tõusmise vältimist. Seda saab teha näiteks tööpinna pideva märjana hoidmisega, et asbesti sisaldava materjali lõikamisel, lõhkumisel või eemaldamisel tekkinud tolmu seoks end veega. Samuti võib kasutada pihustussüsteeme või tolmu siduvaid vahte, mis hoiavad tolmu kinni juba tekkekohas. Asbestitolmu setitamine tähendab juba õhus olevate tolmuosakeste alla langema sundimist raskusjõu mõjul. Selleks võib kasutada õhuniisuteid või seadmeid, mis tekitavad peene veeuduga keskkonna, muutes osakesed raskemaks, nii et need langevad maha. Samuti võib kasutada HEPA-filtritega varustatud seadmeid, mis tagavad suletud ruumis õhu ringluse ja puhastamise, vähendades tolmuosakeste hulka. Seega ei piisa üksnes töökoha eraldamisest või ka kohtäratõmbe kasutamisest, vaid tuleb rakendada konkreetseid meetmeid tolmu leviku vältimiseks. Kehtiv sõnastus on üldisem, mistõttu täpsustatakse sätet. Spetsiifilised nõuded kohtäratõmbe jaoks täpsustatakse nimetatud direktiivi muudatustest lähtuvalt eelnõu § 1 punktis 22.

Paragrahvi 8 lõike 1 punktis 6, mis kehtivas asbestitöö määruses sätestab, et asbestiga kokkupuute vähendamiseks „kasutatakse kokkupuudet vähendavaid seadmeid, sh õhupuhasteid“, muudetakse sätte sõnastust selliselt, et „suletud ruumides tehtava asbestitöö korral tuleb tagada töötajate piisav kaitse“ (**eelnõu § 1 punkt 18**). Muudatus on vajalik mitmel põhjusel. Esiteks, kokkupuudet vähendavad seadmeid nagu õhupuhastid või ventilatsioonisüsteemid, saab tõhusalt kasutada eelkõige suletud ruumides, kus on võimalik kontrollida õhuvoogu ja tagada seadmete toimivus. Lahtises või poolavatud keskkondades on selliste seadmete efektiivsus piiratud. Teiseks, ainult seadmete kasutamisele keskendumine jääb nõue liiga kitsaks. Suletud ruumides tehtava asbestitööde puhul on oluline tagada töötajate terviklik kaitse, mis hõlmab lisaks seadmetele ka sobivaid isikukaitsevahendeid (nt hingamisteede kaitsevahendid ja kaitseriided), töökoha korrektset isoleerimist või muid asjakohaseid meetmeid vastavalt riskianalüüsi tulemustele. Tööandjal peab jääma paindlikkus otsustada, milliseid abinõusid ta rakendab, et tagada töötajate piisav kaitse suletud ruumides asbestitööde teostamisel. Muudatus viib nõude vastavusse direktiiviga 2023/2886 direktiivi 2009/148/EÜ artikli 6 punktis bb tehtud muudatusega, mis rõhutab töötajate piisava kaitse tagamise kohustust suletud ruumides.

Asbestitöö määruse § 8 lõige 3

Paragrahvi 8 lõikes 3 täiendatakse sätte sõnastust terminiga „regulaarsed“, mille eesmärk on täpsustada kehtivat nõuet sellega, et töötajatele tuleb ette näha regulaarsed puhkepausid hingamisteede kaitsevahenditega töötamisel (**eelnõu § 1 punkt 19**). Muudatus viib nõude vastavusse direktiiviga 2023/2886 direktiivi 2009/148/EÜ artikli 10 lõikes 3 tehtud muudatusega.

Kehtiv nõue sätestab, et hingamisteede kaitsevahenditega töötamise ajal tuleb ette näha puhkepausid ning nende kestus ja sagedus sõltuvad töötaja füüsilisest koormusest ja töökorraldusest. Termin „regulaarsed“ sättesse lisamine rõhutab, et tööandja peab puhkepause korraldama järjepidevalt, mis aitab kaasa puhkepause planeerimisele. Nende vajadust ja

regulaarsust tuleb tööandjal hinnata riskianalüüsi käigus olenevalt riskitasemest (nt pausid igas tunnis või vastavalt töö iseloomule jm).

Regulaarsed puhkepausid on tõhus ohutusmeede, mis aitab vähendada töötajate kokkupuute kestust asbestitolmuga ja sellest tulenevat terviseriski. Puhkepauside ajal saavad töötajad lahkuda saastunud tsoonist, vajadusel vahetada hingamisteede kaitsevahendeid ja vähendada üleliigset kokkupuudet asbestitolmuga, aidates ennetada asbestist põhjustatud tervisekahjustuse tekkimist.

Asbestitöö määrase § 8 lõige 4 ja 4¹

Paragrahvi 8 lõikes 4 muudetakse sätte sõnastust. Peamiseks muudatuseks on see, et sättesse lisatakse selgesõnaline nõue, et kui vaatamata rakendatud abinõudele töötaja kokkupuude asbestiga ületab asbestiga kokkupuuteks kehtestatud piirnõrmi, siis peatab tööandja viivitamata töö ning alles seejärel asub välja selgitama piirnõrmi ületamise tekkepõhjused ja rakendama täiendavaid abinõusid (**eelnõu § 1 punkt 20**). Kehtivas asbestitöö määrides pole kirjas seda, et töö tuleb peatada, kuigi seda võib kaudselt järeldada asbestitöö määride § 8 lõikest 5, mille kohaselt on töö jätkamine lubatud ainult isikukaitsevahendeid kasutavatele töötajatele, kes tegelevad tekkinud olukorra lahendamise. Sellest võib järeldada, et töö tuleb esmalt peatada ja alles seejärel olukorda lahendada asuda. Nimetatud asjaolu selgesõnaline täpsustamine suurendab nõude selgust ja väldib erinevaid tõlgendusi ning viib sätte vastavusse direktiiviga 2023/2886 direktiivi 2009/148/EÜ artikli 10 lõikes 1 tehtud muudatustega.

Paragrahvi 8 täiendatakse lõikega 4¹ järgmises sõnastuses „*Kui on alust arvata, et asbesti sisaldavatest materjalidest, mida enne tööde alustamist ei tuvastatud, tekib asbestitolm, peatab tööandja viivitamata töö kuniks on rakendatud abinõud töötajate terviseriski vähendamiseks.*“ (**eelnõu § 1 punkt 21**). Muudatus on vajalik, et viia kehtiv asbestitöö määrus kooskõlla direktiiviga 2023/2668 direktiivi 2009/148/EÜ artikli 10 lõikes 1 tehtud muudatustega. Kehtivas asbestitöö määrides ei ole üheselt sätestatud, et töö tuleb peatada ka juhul, kui asbestileiud ilmnevad töö käigus ootamatult. Selline olukord võib tekkida näiteks juhul, kui enne ehitustöid tehtud kontroll ei tuvastanud asbesti, kuid töö käigus ilmneb, et teatud konstruktsioonides või materjalides leidub seda siiski. Ootamatu asbestileiu korral on töötajad juba potentsiaalselt kokku puutunud asbestitolmuga ning töö jätkamine ilma piisavate terviseriski vähendavate meetmete kasutusele võtmisega suurendaks terviseriski veelgi. Viivitamatu töö peatamine võimaldab tööandjal hinnata olukorda, rakendada vajalikke kaitsemeetmeid (nt õhutihe kaitseümbris, sobivad isikukaitsevahendid, ventilatsioon jm) ning tagada, et töötajad ei puutuks enam asbestitolmuga kokku enne, kui nende ohutus on tagatud.

Eelnõu § 1 punktiga 22 täiendatakse asbestitöö määride §-i 9 lõikega 1¹, milles sätestatakse, et suletud ruumis tehtava asbestitöö korral tuleb ruumi paigaldada ja kasutada õhutihedat kaitseümbrist koos mehaanilise tõmbeventilatsiooniga. Nõue tuleneb direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artiklist 12 ja selle eesmärk on tugevdada töötajate kaitset asbestitolmuga kokkupuutel suletud ruumides tehtava asbestitöö korral.

Mehaaniline tõmbeventilatsioon on sundventilatsioon, mis tekitab töökohal alarõhu: uut õhku sisse ei lasta ja saastunud õhk imetakse ruumist kontrollitult välja. Selline lahendus takistab

saastunud õhu levikut ümbritsevatele aladele, sest õhk liigub alati kõrgemalt rõhult madalamale ventilatsiooniseadme sisse, mitte sellest välja. Õhutihe kaitseümbris isoleerib konkreetse tööala, vältides asbestitolmu levikut ümbritsevasse keskkonda. Üksnes kaitseümbris ei takista tolmu ringlust tööruumi sees, mistõttu tuleb seda kasutada koos mehaanilise tõmbeventilatsiooniga.

Kombineeritult eemaldavad mehaaniline tõmbeventilatsioon ja õhutihe kaitseümbris tööruumis tekkinud asbestitolmu pidevalt, vähendades selle levikut ohualast väljapoole ja alandades töötajate sissehingatava asbestitolmu kontsentratsiooni. Tavapäraselt on sellised ventilatsiooniseadmed varustatud HEPA-filtritega, mis püüavad kinni ka väga peened asbestikiud enne, kui õhk ruumist välja suunatakse.

Eelnõu § 1 punktiga 23 muudetakse asbestitöö määruse § 12, mis reguleerib töötajate väljaõpet. Muudatuse eesmärk on täpsustada väljaõppe sisu ja viia regulatsioon kooskõlla direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ lisaga Ia.

Muudatusega laiendatakse väljaõppe kohustuslikke teemasid, mida tööandja peab töötajatele korraldama enne asbestitolmuga kokkupuutuvat tööd. Täiendavate teemadena on lisatud:

- *asbestitöödele kehtestatud töötervishoiu ja tööohutuse nõuete tutvustamine;*
- *asbestitolmu ärahoidmiseks rakendatavate abinõude tähtsuse selgitamine;*
- *juhised hädaolukorraks.*

Koolituse maht peab olema kaheksa tundi ja see ei muutu võrreldes kehtiva õigusega.

Paragrahvi lisatakse lõige 3, mille kohaselt peab väljaõppe töötajatele, kes tegelevad asbesti lammutus- või eemaldustöödega, hõlmama ka tehnoloogiliste seadmete ja masinate kasutamist, mille eesmärk on piirata tööülesannete täitmise ajal asbestikiudude eraldumist ja levikut töökeskkonda. Kehtivas määruses oli väljaõppe teemade loetelus küll viide „lammutamise ja asbesti eemaldamise tehnikale, vajadusel koos praktiliste harjutustega“, kuid säte oli üldsõnalisem ja võis jääda ebaselgeks seoses nõude ulatusega. Muudatusega täpsustatakse, et väljaõppe peab hõlmama just tehnoloogiliste seadmete ja masinate kasutamist, kuna nende teadlik ja oskuslik rakendamine on võtmetähtsusega asbestikiudude eraldumise ja leviku tõkestamisel. Tegemist on eelkõige tehnilist laadi täpsustusega.

Uue sättena lisatakse lõige 4, millega nähakse ette väljaõppe kordamine. Tööandja peab tagama, et töötajatele, kes puutuvad või võivad kokku puutuda asbestitolmuga, korraldatakse vajaduse korral väljaõppe vajalikus osas ja mahus. Väljaõppet tuleks korrata näiteks juhul, kui töötaja tööülesanded või töötingimused muutuvad, tema teadmistes või oskustes on tuvastatud puudujääke, ta on viibinud pikemat aega töölt eemal või kui väljaõppe kordamist peab vajalikuks töötaja ise, tööandja või Tööinspektsioon.

Väljaõppe kordamise vajaduse pärast eemalviibimist otsustab tööandja koostöös töötajaga, lähtudes eemalviibimise kestusest ning sellest, kas selle aja jooksul on toimunud muudatusi töökeskkonnas või kehtivas seadusandluses. Kuigi pikema eemalviibimise jooksul on olulised muudatused tõenäolisemad, siis näiteks ei pruugi väljaõppe kordamine olla vajalik, kui eemalviibimise ajal pole toimunud olulisi muudatusi ning töötaja suudab oma teadmiste taset

veenvalt tõendada. Küll aga on kordusväljaõpe asjakohane ka lühema eemaloleku järel, kui tööandja tuvastab töötaja teadmistes puudujääke või õigusakte on oluliselt muudetud.

Samuti lisatakse lõiked 5, 6 ja 7, millega sätestatakse, et väljaõppe viib läbi täienduskoolitusasutus vastavalt täiskasvanute koolituse seadusele. Väljaõppe võib läbi viia koolitusasutus, kellel on täienduskoolituse läbiviimiseks kehtiv tegevusluba või kes on esitanud Eesti hariduse infosüsteemi majandustegevusteate täienduskoolituse läbiviimiseks. Koolitus peab vastama haridus- ja teadusministri 19. juuni 2015. a määruse nr 27 „Täienduskoolituse standard“ nõuetele. Koolituse läbinud töötajale väljastatakse tunnistus haridus- ja teadusministri määruse nr 27 „Täienduskoolituse standard“ alusel. Lisaks nimetatud määruse § 3 lõikes 3 nõutud andmetele (koolituse läbinud töötaja nimi ja isikukood, täienduskoolitusasutuse nimi ja registrikood, majandustegevusteate või tegevusloa registreerimisnumber, õppekava nimetus, täienduskoolituse toimumise aeg ja maht, tunnistuse väljaandmise riik ja kuupäev, tunnistuse number, koolitajate nimed) peab tunnistus sisaldama ka infot koolituse sisu ja keele kohta.

Kokkuvõttes tekib muudatusega tööandjale varasemast rangem kohustus tagada, et asbestiga kokku puutuvad töötajad läbiksid nõuetekohase väljaõppe ja et koolitus vastaks täiskasvanute koolituse seaduse alusel kehtestatud täienduskoolituse standardile. See tähendab, et muudatus ei piirdu üksnes väljaõppe teemade täpsustamisega, vaid tööandja peab edaspidi väljaõppeks valima koolitusasutuse, kellel on kehtiv tegevusluba või majandustegevusteate täienduskoolituse läbiviimiseks.

Eelnõu § 1 punktiga 24 täpsustatakse asbestitöö määruse § 14 lõike 1 punkti 2, mille kohaselt peab tööandja asbestiga kokkupuutuvate töötajate nimekirja kandma tööülesannete kirjelduse, mille täitmisel töötaja puutub kokku asbestiga. Täpsustusega viiakse säte kooskõlla direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artikli 19 lõikes 2 sätestatuga.

Kehtiv õigus sisaldab nõuet märkida tööülesannete kirjeldus, kuid selguse ja üheselt mõistetavuse huvides täpsustatakse sõnastust, et oluline on märkida konkreetselt nende tööülesannete kirjeldus, mille täitmisel töötaja asbestiga kokku puutub.

Eelnõu § 1 punktiga 26 kehtestatakse asbestitöö määruse lisa „Teade asbestitööde alustamise kohta“ uues sõnastuses, mis viiakse kooskõlla direktiiviga 2023/2886 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artiklis 4 sätestatuga. Muudatused on valdavalt tehnilist laadi, mis täpsustavad ja ajakohastavad nõudeid teate sisu osas. Muudatuse eesmärk on tagada, et teade hõlmaks senisest täpsemat infot asbestitöödega seotud töötajate ning tööandja rakendatavate ohutusmeetmete kohta.

Oluline sisuline muudatus puudutab töötajatega seotud infot: töötajate arvu kõrval tuleb teates esitada nende nimekiri (asbestitöö määrus § 14), individuaalsed väljaõpet kinnitavad tõendid (asbestitöö määrus § 12) ja viimase tervisekontrolli kuupäevad (asbestitöö määrus § 13). See võimaldab järelevalveasutusel kontrollida, kas asbestitöödega tegelevad töötajad on saanud nõutava koolituse ja läbinud tervisekontrolli, mis on oluline nende tervise kaitseks.

Võrreldes kehtiva teatevormiga täiendatakse eelnõuga näiteks toimingute ja protsesside ning rakendatavate abinõude kirjeldust. Täpsemalt peab teade edaspidi sisaldama töötajate

kaitsemeetmete kirjeldust ja rakendatavaid abinõusid, sealhulgas saastest puhastamise korda (asbestitöö määrus § 8), jäätmete kõrvaldamist (asbestitöö määrus § 15) ja kasutatavaid seadmeid. Sisuliselt nõudis varasem teatevorm juba sarnase teabe esitamist, kuid selguse ja direktiiviga kooskõla huvides täpsustatakse ja struktureeritakse teate sisu vastavalt direktiiviga 2023/2668 tehtud muudatustele. Uus teatevorm teeb nõutava teabe esitamise selgemaks ja konkreetsemaks.

Asbestitöö määruse lisa „Teade asbestitööde alustamise kohta“ uues sõnastuses on esitatud käesoleva eelnõu lisas.

Eelnõu § 1 punktiga 27 täiendatakse asbestitöö määruse normitehnilist märkust, kus asbestitöö määrusele lisatakse juurde viide ülevõetavale direktiivile 2023/2886.

Eelnõu § 2 punktiga 1 täiendatakse ohtlike kemikaalide määruse §-i 11¹ lõikega 13 rakendussättega, mis sätestab asbestiga kokkupuute piirnormide jõustumisajad ohtlike kemikaalide määruse lisas.

Eelnõu § 2 punktiga 2 muudetakse ohtlike kemikaalide määruse lisas asbestiga kokkupuute piirnormi. Lisas olevas tabelis on kuni 20. detsembrini 2029 aine „asbest, 1) kroküdoliit, 2) amosiit, 3) antofülliid, 4) aktinoliit, 5) tremoliit, 6) krüsotiil“ uueks kokkupuute piirnormiks 0,01 kiudu/cm³. Alates 21. detsembrist 2029 on selle aine uueks piirnormiks kas 0,002 kiudu/cm³ või 0,01 kiudu/cm³, kusjuures esimese piirnormi korral võetakse asbestikiudude loendamisel õhuproovis arvesse kiude, mille laius on 0,2–3 mikromeetrit, ja teise piirnormi korral võetakse õhuproovis arvesse ka kiude, mille laius on alla 0,2 mikromeetri. Alates 21. detsembrist 2029 kehtivaid piirnorme täpsustatakse lisa „Kasutatud märkide tähendused“ (vt märkuste lahtrit) loetelus punktiga 32 järgnevalt: „32. Asbestikiudude loendamisel võetakse arvesse kiude, mille pikkus on vähemalt 5 mikromeetrit, laius kuni 3 mikromeetrit ning mille pikkuse ja laiuse suhe on suurem kui 3 : 1. Lähtudes piirnormist 0,002 kiudu/ cm³, tuleb loendamisel arvesse võtta kiude, mille laius on 0,2–3 mikromeetrit. Lähtudes piirnormist 0,01 kiudu/cm³, tuleb loendamisel arvesse võtta kiude, mille laius jääb alla 0,2 mikromeetri.“ Piirnormide muudatusi käsitletakse eelnõu § 1 punktides 4 ja 5.

Eelnõu §-ga 3 sätestatakse asbestitöö määruse muudatuste jõustumisaeg. Liikmesriikidel tuleb direktiivi 2023/2668 järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid riigisissesse õigusesse üle võtta hiljemalt 21. detsembriks 2025, muudatused on kavandatud jõustuma samaks kuupäevaks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõukohase määrusega viiakse Eesti õigus kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2023/2668 millega muudetakse direktiivi 2009/148/EÜ töötajate kaitsmise kohta asbestiga kokkupuutest tulenevate ohtude eest tööl.

4. Määruse mõjud

Eelnõu muudatuste rakendamise kaasnemise mõju järgmistes valdkondades: (1) sotsiaalne mõju, (2) mõju majandusele ja (3) mõju riigiasutustele. Eelnõu mõjusid hinnati nimetatud valdkondades nelja kriteeriumi alusel: mõju ulatus, mõju avaldumise sagedus, mõjutatud sihtrühma suurus ja ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk. Eelnõus esitatud muudatused ei mõjuta regionaalarengut, infotehnoloogiat ja infoühiskonda; haridust, kultuuri ja sporti; riigikaitset ja välissuhteid ning siseturvalisust ja keskkonda. Käesolev peatükk ei käsitle eelnõu tehnilise iseloomuga muudatusi, mis ei mõjuta otseselt sihtrühmasid.

4.1. Sotsiaalne mõju

4.1.1. Sihtrühm: töötajad

Asbestitööd on tööd, kus töötajal esineb oht asbestiga kokku puutuda, sh asbesti sisaldava ehitise lammutamine, rekonstrueerimine, remont või hooldus, asbesti eemaldamine ehitisest, masinast, seadmest või laevast ning asbestijäätmete kogumine, töökohalt äraveo ettevalmistamine, vedu ja ladestamine, kuid nimekiri ei ole lõplik. Asbestitöödega puutuvad kokku eelkõige ehitusvaldkonna töötajad, aga ka näiteks laevade ja rongide remontimisega tegelevad töötajad. Statistikaameti andmetel töötas 2024. a ehitusvaldkonnas ca 60 400 töötajat (8,6% kõikidest hõivatutest) ja masinate ja seadmete remondi ja paigalduse valdkonnas 5 700 töötajat (0,8% kõikidest hõivatutest)⁵. Praktikas ei puutu kõik need töötajad asbestiga kokku (nt esineb asbesti vaid vanades ehitistes, masinate remont hõlmab laiemat valdkonda jne). Tööinspektsiooni andmetel on asbestitöödega alustamise teateid esitatud vähe (viimastel aastatel kuni kümme teadet aastas). Asbest on aja jooksul Eestis kaduv kantserogeen, mistõttu sellega kokkupuutuvate töötajate arv ajas väheneb. Kokkuvõtlikult võib muudatusest mõjutatud sihtrühma kõikide hõivatute võrdluses pidada väikeseks.

Muudatuse mõju kirjeldus, ulatus ja sagedus

Asbestil puudub ohutu kokkupuutetase ja iga kokkupuude võib põhjustada tervisekahjustusi. Direktiivi ülevõtmisega määruses tehtavad muudatused avaldavad töötajate tervisele positiivset mõju.

Mitmed muudatused vähendavad oluliselt töötajate kokkupuudet asbestiga nii ennetavalt kui tööprotsesside käigus. Piirnõrmi kümnekordne alandamine ning veelgi rangem norm alates 2029. aastast, nõue eemaldada asbest esmase ennetusabinõuna ning tööandja täpsustatud ja karmistatud kohustused seoses terviseriskide vähendamise meetmetega (vt täpsemalt eelnõu § 1 punktid 16-21) vähendavad märgatavalt olukordi, kus asbestitolmu võib sattuda töötajate hingamisteedesse, kui ka asbestitolmu kogust ja kontsentratsiooni töökeskkonnas. See aitab ennetada raskeid ja pöördumatuid tervisekahjustusi. Täpsustatud nõue mõõta asbestisisaldust õhus sagedamini ja korrapärasemalt, kui seda kehtiva regulatsiooni sõnastuse alusel eeldatavasti tehti, vähendab riski, et töö kestel asbesti tase üle piirnõrmi tõuseb ning töötajad sellega teadmatult kokku puutuvad. Tööandjale seatav kohustus koguda täpsemat teavet asbesti

⁵ Statistikaameti andebaas. [Tabel TT0200](#): Hõivatud ja palgatöötajad tegevusala järgi.

olemasolu kohta hoones ning jagama seda informatsiooni teiste tööandjatega, võimaldab riskide varasemat avastamist ning seeläbi töötajaid paremini kaitsta.

Muudatused, millega laiendatakse enne asbestitölmuga kokkupuutuvat tööd töötajatele korraldatava väljaõppe kohustuslikke teemasid ning kehtestatakse koolituse kordamise nõue (näiteks töötingimuste muutumisel või kui viimasest koolitusest on möödunud arvestatav aeg), parandavad töötajate teadlikkust asbestiga seotud riskidest, suurendavad nende võimekust oma tervist tööl kaitsta ning valmisolekut reageerida hädaolukordades. Muudatus, mille kohaselt võib väljaõpet läbi viia üksnes täienduskoolitusasutus, tagab väljaõppe ühtlase kvaliteedi ja välistab olukorrad, kus tööandja ilma piisavate teadmisteta püüab koolitust ise läbi viies kulusid kokku hoida või määruse nõudeid näiliselt täita.

Muudatus, millega täpsustatakse Tööinspeksioonile esitatavat asbestitööde teate vormi ning lisatakse nõue esitada töötajate nimekiri koos väljaõpet tõendavate dokumentide ja viimase tervisekontrolli kuupäevadega, suurendab töötajate asbestitööle sobivuse läbipaistvust ja võimaldab Tööinspeksioonil teha järelevalvet senisest tõhusamalt. See motiveerib tööandjaid pöörama suuremat tähelepanu töötajate terviseriskide ennetamisele ja asbestitööde nõuetekohasele korraldamisele. Sarnast mõju avaldab ka muudatus, mille kohaselt peavad ettevõtted, kes kavatsesid teha asbesti lammutus- või eemaldustöid, saama enne tööde alustamist Tööinspeksiooni nõusoleku. Töötajate jaoks tähendab see, et tööandjate vastutus nende tervise ja ohutuse eest suureneb ning tõhusam järelevalve aitab tagada, et nõudeid järgitakse ka praktikas.

Kokkuvõtvalt on kõikidel muudatustel töötajate tervise vaatest üksnes positiivne mõju. Muudatuste tulemusel väheneb kokkupuude asbestitölmuga, paraneb tööohutuse tase ja suureneb järelevalve tõhusus. Samuti tagatakse, et asbestitöid teevad vaid nõuetekohaselt koolitatud ja tervisekontrolli läbinud töötajad. Mõju ulatus on väike, kuna muudatused ei eelda töötajatelt märkimisväärsed kohanemistegevusi. Mõju sagedus on väike neile töötajatele, kes asbestitöödega ebaregulaarselt ja juhuslikult kokku puutuvad (nt ehitustöötaja, kes harva vana maja lammutusega kokku puutub), kuid suur asbestitööle spetsialiseerunud töötajatele, kes tegelevad asbestitöödega pidevalt või korduvalt. Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

4.2. Mõju majandusele

4.2.1. Sihtrühm: ettevõtted

Asbestitöödega puutuvad kokku eelkõige ehitusvaldkonna ettevõtted, aga ka näiteks laevade ja rongide remontimisega tegelevad ettevõtted. Statistikaameti andmetel tegutses 2023. a ehitusvaldkonnas ca 17 400 ettevõtet (ca 11% kõikidest ettevõtetest) ning masinate ja seadmete remondi ja paigalduse valdkonnas ligi 2000 ettevõtet (ca 1% kõikides ettevõtetest)⁶. Praktikas ei puutu kõik need ettevõtted asbestitöödega kokku, Tööinspeksioonile on esitatud kuni kümme asbestitööga alustamise teadet aastas ning asbest on aja jooksul Eestis kaduv

⁶ Statistikaameti andmebaas. [Tabel ER006](#): statistilisse profiili kuuluvad üksused tegevusala (EMTAK 2008) järgi.

kantserogeen, mistõttu võib muudatusest mõjutatud sihtrühma kõikide ettevõtete võrdluses pidada väikeseks.

Muudatuse mõju kirjeldus, ulatus ja sagedus

Asbestitööde määrase muudatused mõjutavad ettevõtteid peamiselt uute või täpsustatud kohustuste kaudu, mis on suunatud töötajate paremale kaitsele ja töökeskkonna riskide vähendamisele. Muudatuste tulemusena tõuseb ettevõtete halduskoormus ja lisandub kulusid, kuid nende suurusjärk ei ole märkimisväärne ning sõltub ka tööandjate tänastest praktikatest.

Töötajate asbestitolmuga kokkupuutumise päevase piirnormi vähendamine, lisanduvad kohustused ja täpsustused seoses terviseriskide vähendamise meetmetega (vt täpsemalt eelnõu § 1 punktid 16-21) ning nõue rakendada esmase ennetusabinõuna enne mis tahes muude meetmete kasutamist asbesti või asbesti sisaldavate materjalide eemaldamist töökeskkonnast võib kaasa tuua näiteks täiendavaid investeeringuid tõhusamatesse ventilatsiooni- või puhastusseadmetesse või asbesti eemaldamise tõttu lisanduva kulu näiteks selle kinnikatkumise asemel. Täpsustatud kohustus mõõta õhu asbestisisaldust korrapäraselt ja erinevates töötappides, võib tähendada, et mõõtmisi tuleb teha senisest sagedamini. Mõõtmise hind jääb suurusjärku 50–80 eurot, mistõttu ei ole muudatuse rahaline mõju tööandjale siiski märkimisväärne.

Lisanduv kohustus, et töötajate nõuetekohane väljaõpe tuleb korraldada täienduskoolitusasutuses ja vajadusel tuleb korraldada ka korduskoolitust, võib kaasa tuua lisanduvaid kulusid näiteks juhul kui tööandja täna koolitab töötajaid ise ning sõltumata koolitusasutuse pakutavatest koolitusaegadest. Samas ei ole koolituse korraldamise vajadus sage ning sõltub eelkõige töötajate voolavusest, töötingimuste ja tööülesannete muutumisest ja muudest esilekerkivatest vajadustest. Samuti tagab muudatus, et töötajad on pädevad ja teadlikud riskidest, mis vähendab tööandja võimalikke kahjusid ja vastutust.

Muudatus, millega täpsustatakse Tööinspektsioonile esitatavat asbestitööde teatevormi ning lisatakse nõue esitada töötajate nimekiri koos väljaõpet tõendavate dokumentide ja viimase tervisekontrolli kuupäevadega, suurendab veidi ettevõtte halduskoormust, kuid aitab vältida rikkumisi, mis võiksid hiljem kaasa tuua trahve või töö peatamise. Samasugust mõju avaldab muudatus, mille kohaselt peavad ettevõtted, kes kavatsevad teha asbesti lammutus- või eemaldustöid, saama enne tööde alustamist Tööinspektsiooni nõusoleku. Kuigi lisandub täiendav samm, aitab see tagada tööde ohutuse ja vähendada hilisemate vaidluste riski ning on ühekordne kohustus.

Kokkuvõtvalt võivad muudatuste tõttu ettevõtete halduskoormus ja kulud mõnevõrra suurened. Mõju ulatus on sihtrühmas tervikuna keskmine, kuna ettevõtted peavad küll muudatustega kohanema ning vajadusel tegema täiendavaid investeeringuid, kuid kohanemistegevused sõltuvad ka ettevõtete senistest praktikatest. Samas on muudatustel ka kaudseid positiivseid mõjusid – paraneb tööohutus ning väheneb rikkumiste ja töökatkestuste oht. Mõju ulatus ja sagedus sõltub ettevõtte tegevusprofiilist. Muudatuse mõju avaldub harva asbestitöödega kokkupuutuvatele ettevõtetele üksikjuhtudel, näiteks siis, kui neil tekib

harvaesinev vajadus asbesti eemaldada või lammutustöid teha. Nende jaoks võib mõju olla suhteliselt suurem, kuna neil puudub igapäevane valmisolek. Näiteks võivad vajalike dokumentide või koolitustõendite hankimine ja tööprotseduuride kooskõlastamine võtta rohkem aega ja ressursse. See-eest spetsialiseerunud ettevõtetel, kes tegelevad asbestitöödega pidevalt, on vajalik dokumentatsioon ja töötajate pädevus (nt koolitused, ohutusjuhised) enamasti juba süsteemselt korraldatud ja pidevalt ajakohastatud. Seetõttu on mõju neile ettevõtetele küll sagedasem, kuid koormus on võrreldes harva asbestitöid tegelevate ettevõtetega väiksem ja paremini hallatav. Kokkuvõttes võib öelda, et suurim mõju tekib muudatuse järgsetel esimestel töödel, eriti nende ettevõtete puhul, kes ei ole varem asbestitöödega regulaarselt tegelenud. Pidevalt tegutsevatele ettevõtetele jääb mõju pigem mõõdukaks ja hajub igapäevase tööprotsessi sisse. Täiendavaid ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud. Kuna asbestitöid tehakse pigem harva ja asbest on ajas vähenev kantserogeen, jääb muudatuste kogumõju ettevõtlussektorile üldjoontes piiratuks. Samuti on muudatustega kaasnevad kulud on üldjuhul väikesed võrreldes töötajate tervise ja ohutuse tagamise eesmärgiga.

4.2.2. Sihtrühm: asbestikiude mõõtvad laborid

Eestis on asbestikiude mõõtvaid teenuseosutajaid vähe – teadaolevalt paar ettevõtet ning üks riigiasutus (Terviseamet). Seega on mõjutatud sihtrühm väike.

Muudatuse mõju kirjeldus, ulatus ja sagedus

Asbestitööde määrase muudatused mõjutavad otseselt mõõtmisteenuse pakkujaid, kes teevad asbestitolmu sisalduse seiret töökeskkonnas. Kehtiva määrase kohaselt on kasutusel olnud faasikontrastmikroskoopia, kuid alates 21. detsembrist 2029 tuleb üle minna elektronmikroskoopiale või muule samaväärsele meetodile, mis suudab tuvastada ka peenemaid asbestikiude ja madalamaid kontsentratsioone.

Elektronmikroskoobi soetamine on väga kulukas ning Eesti tingimustes ei ole see laboritele majanduslikult otstarbekas, arvestades, et asbestimõõtmisi tellitakse aastas vaid üksikutel kordadel. Kuigi mõõtmiste sagedus võib tulevikus veidi tõusta, tulenevalt määrukes täpsustatud nõudest tööandjale teostada mõõtmisi korrapäraselt kogu tööprotsessi vältel, jääb mõõtmiste üldine maht siiski väikeseks. Juba praegu tehakse osaliselt koostööd Soome laboriga, kus elektronmikroskoopia on kasutusel. On tõenäoline, et tulevikus toimub enamik mõõtmisi koostöös välislaboritega, mis võimaldab määrukes nõudeid täita ilma, et iga labor peaks ise kallisse seadmesse investeerima. Muudatus võib viia selleni, et osa laboreid, kellel puudub ligipääs elektronmikroskoopiale, suunab mõõtmistellimused koostööpartneritele või välislaboritesse. Tellimuste vähesuse tõttu ei mõjuta see aga oluliselt laborite tulusid ega muuda turu toimimist.

Kuna asbestitööde maht Eestis on väike, jääb muudatuste mõju ulatus ja sagedus laboritele väikeseks ning ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

4.3. Mõju riigiasutustele

4.3.1. Sihtrühm: Tööinspeksioon

Muudatuse mõju kirjeldus, ulatus ja sagedus

Tööinspeksiooni mõjutavad muudatused peamiselt seoses nõusoleku andmise ning inspeksioonile esitatava teabega.

Muudatus, mille kohaselt peavad ettevõtted, kes kavatsevad teha asbesti lammutus- või eemaldustöid, saada enne tööde alustamist Tööinspeksioonilt ühekordse nõusoleku, suurendab veidi Tööinspeksiooni töökoormust. See toob kaasa vajaduse taotluste läbivaatamiseks ja dokumentide kontrollimiseks. Arvestades, et asbestitöid tehakse Eestis väga vähe (viimastel aastatel kuni kümme teadet aastas), on lisanduv töömaht siiski väike.

Muudatus, mis täpsustab asbestitööde teate vormi ja nõuab täiendavat teavet töötajate koolituse, tervisekontrolli ja kasutatavate kaitsemeetmete kohta, lihtsustab Tööinspeksiooni järelevalvet. Täpsemad andmed annavad Tööinspeksioonile parema ülevaate tööandjate tegevusest ja töötajate ettevalmistusest ning vähendavad vajadust lisateavet küsida. See parandab järelevalve kvaliteeti.

Üldkokkuvõttes on muudatuste mõju Tööinspeksioonile väikese ulatusega ning ei too kaasa märkimisväärset kohanemisvajadust. Mõju avaldumise sagedus on väike ning ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega muutub Tööinspeksiooni töökorraldus. Tööinspeksioon peab edaspidi andma ühekordse nõusoleku ettevõttele asbesti lammutus- või eemaldustöö tegemiseks, kuid see ei too kaasa märkimisväärset töökoormust. Lisaks paraneb Tööinspeksiooni järelevalve tõhusus, kuna asbestitöö teade muutub sisukamaks ja sellele tuleb edaspidi lisada ettevõtte poolt tõendid. Muudatused ei too kaasa vajadust teha IT-arendusi, sest ka seniseid asbestitööde alustamise teateid on menetletud emaili teel ning muudatused võimaldavad jätkata seniste praktikatega. Täiendavaid kulusid ei ole ette nähtud. Täiendav tulu avaldub kaudselt töötajate terviseriskide vähenemise kaudu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 21. detsembril 2025, välja arvatud eelnõu § 1 punkt 5, mis jõustub 21. detsembril 2029. See tuleneb direktiivi 2023/2668 nõuetest, mille muudatused tuleb nimetatud kuupäevadeks üle võtta.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks ministeeriumitele ning arvamuse avaldamiseks Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Ametiühingute Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Eesti Ehitusettevõtjate Liidule, Eesti Taristuehituse Liidule, Eesti Ehitusinseneride Liidule, Tööinspektsioonile, Terviseametile, Keskkonnaagentuurile, Eesti Ringmajandusettevõtete Liidule, Päästeametile, Eesti Keemiatööstuse Liidule, Eesti Töötervishoiuarstide Seltsile, Eesti Kutsehaigete Liidule, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile, Eesti Personalijuhtimise Ühingule, Teenusmajanduse Kojale ning Eesti Töötervishoiu Teenuseosutajate Liidule.